

**Ocena rozprawy doktorskiej Pana mgra Fabiana Elżanowskiego
pt. *Ograniczenia wertykalne w handlu elektronicznym,*
przygotowanej pod kierunkiem dr hab. Cezarego Banasińskiego
w Instytucie Nauk Prawno-Administracyjnych Uniwersytetu Warszawskiego.**

I. Uwagi ogólne.

Wybór tematu pracy, jakiego dokonał Pan mgr Fabian Elżanowski, jak też jej zakres przedmiotowy wynikający już ze sformułowania samego tytułu rozprawy, należy ocenić jako zamierzenie bardzo ambitne, a jednocześnie stawiające przed Autorem poważne wyzwania i trudności (zarówno w warstwie merytorycznej, jak też metodologicznej). Dodatkowo należy zaznaczyć, iż Doktorantowi przyszło się zmierzyć z problematyką nie tylko stosunkowo nową w warstwie praktycznej, ale także skomplikowaną, bo podlegającą zarówno regulacjom wewnętrznym poszczególnych państw, jak i unormowaniom przyjętym na gruncie europejskim.

Wynikający z tytułu pracy zamiar badania specyficznej (a jednocześnie coraz bardziej popularnej) formy obrotu handlowego, jaką stanowi dzisiaj handel elektroniczny oraz związane ze stosowaniem tej formy porozumienia dystrybucyjne – musi rodzić pytanie o cel i zakres takiego przedsięwzięcia oraz hipotezę badawczą, którą Autor zamierza udowodnić. Poszukiwanie odpowiedzi na powyższe pytania należy oczywiście rozpocząć od lektury wstępu rozprawy, umieszczonego w jej rozdziale I pt. *Zagadnienia wstępne*.

Autor stwierdza w nim, że przedmiotem tej pracy jest „zbadanie wpływu nowych zjawisk gospodarczych, związanych z rozwojem dystrybucji *on line*, na kierunki zmian unijnej polityki antymonopolowej w zakresie oceny porozumień dystrybucyjnych”(s.8). Dalej podaje, że celem pracy jest weryfikacja przyjętej hipotezy badawczej, która zakłada, że „obowiązujące reguły unijnego prawa antymonopolowego pozwalają na efektywną ocenę antymonopolową ograniczeń w dystrybucji *online*”.

Z powyższych założeń wynika, że celem jaki postawił sobie Autor była nie tyle ocena jakości i skuteczności polskich rozwiązań prawnych w tym zakresie z perspektywy reguł prawa unijnego, lecz wyłącznie ocena efektywności ograniczeń dopuszczalności omawianych porozumień dystrybucyjnych w świetle praktyki stosowania art. 101 ust. 1 i 3 TFUE. Należy stwierdzić, że Doktorant realizuje przyjęte założenie w sposób konsekwentny poddając analizie wyłącznie sprawy, które były rozstrzygane na poziomie Komisji Europejskiej lub Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE).

Ograniczenie zakresu rozważań do oceny praktyki stosowania wskazanych wyżej przepisów unijnego prawa antymonopolowego, z wyłączeniem oceny skuteczności polskiej ustawy antymonopolowej, jest oczywiście dobrym prawem Autora. Wydaje się jednak, że recenzowana praca zyskałaby dodatkowo poważny walor praktyczny, gdyby Autor poświęcił choćby niewielki rozdział ograniczeniom administracyjnoprawnym omawianych porozumień dystrybucyjnych na tle polskiej regulacji antymonopolowej, z uwzględnieniem orzecznictwa krajowych organów regulacyjnych oraz sądu ochrony konkurencji i konsumentów.

Pomijając powyższą uwagę sam wybór tematu rozprawy należy ocenić jako trafny, o czym przesądzą dwie zasadnicze okoliczności. Po pierwsze, szybki i dynamiczny rozwój handlu elektronicznego powoduje ciągle poszukiwanie nowych strategii dystrybucyjnych przez producentów. Nie ulega wątpliwości, iż będziemy świadkami dalszego nasilania się tego zjawiska. Zmiany te przejawiają się m.in. w dążeniu do integracji pionowej przedsiębiorstw poprzez łączenie działalności produkcyjnej i dystrybucyjnej w ramach jednego przedsiębiorstwa. Po drugie, producenci wprowadzają zmiany do systemów dystrybucji bezpośredniej, których głównym celem jest uzyskanie większej kontroli nad działalnością niezależnych dystrybutorów w Internecie. Wszystkie te działania tworzą – w pewnym sensie – nowe otoczenie gospodarcze, co wymaga z kolei zmian w unijnej polityce antymonopolowej.

O trafności wyboru tematu pracy dodatkowo przesądza fakt, że w polskiej literaturze prawniczej nie pojawiła się jeszcze monografia poświęcona omawianej tu tematyce.

II. Układ pracy, jej wewnętrzny podział, jak również dobór problematyki omawianej w poszczególnych rozdziałach, oceniam generalnie jako prawidłowy i logiczny. I tak, rozprawa składa się ze Wstępu, sześciu rozdziałów merytorycznych oraz rozbudowanych wniosków końcowych ujętych w zamykającym całość rozdziale VIII).

Uzupełnia ją wykaz literatury, obszerna lista wykorzystanych w pracy źródeł stosowania prawa w postaci najważniejszych orzeczeń ETS (aktualnie – TSUE), wybranych decyzji Komisji, opinii Rzeczników Generalnych, a także trafnie dobranych przykładowo decyzji krajowych organów antymonopolowych z Polski, Niemiec i Francji. Wykaz ten uzupełnia lista innych dokumentów w postaci różnego typu raportów i sprawozdań z badania wybranych sektorów handlu elektronicznego lub projektów strategii UE w zakresie polityki konkurencji w tych sektorach. Należy przy tym podkreślić, że zarówno wykazana w spisie literatura, jak też orzecznictwo sądowe, zostały przez Doktoranta bardzo rzetelnie wykorzystane w merytorycznej treści poszczególnych rozdziałów.

Z metodologicznego punktu widzenia na wysoką ocenę zasługuje zamykanie każdego rozdziału syntetycznymi wnioskami końcowymi, co ułatwia czytelnikowi zapoznanie się z wynikami badań Autora w zakresie materii objętej treścią rozdziału. Należy podkreślić, i zapisać jako duży plus na konto Doktoranta, że recenzowana praca ma w znacznym stopniu charakter interdyscyplinarny, gdyż wykorzystuje on w szerokim zakresie metodę tzw. ekonomicznej analizy prawa, która polega na wykorzystaniu pojęć i instrumentów wywodzących się z nauk ekonomicznych do analizy i oceny pewnych regulacji i instytucji prawnych. Wypada się zgodzić z poglądami tych autorów, którzy twierdzą iż celem nadrzędnym tej analizy powinna być ocena wpływu konkretnych regulacji prawno-gospodarczych na efektywność ekonomiczną podmiotów, których one dotyczą. Taka właśnie, ekonomiczna analiza przydatności prawa regulującego tradycyjne zasady obrotu towarowego na jednolitym rynku UE do dynamicznie rozwijającego się handlu elektronicznego została w szerokim zakresie zastosowana w rozdz. II (*Wpływ handlu elektronicznego na dystrybucję produktów w Unii Europejskiej*) i rozdz. III (*Ograniczenia w dystrybucji w świetle celów unijnej polityki antymonopolowej*).

Co się tyczy kolejności rozdziałów, to wydaje się, że korzystniejsze byłoby umieszczenie materii obecnego rozdziału IV (*Podstawa prawna antymonopolowej oceny porozumień dystrybucyjnych*) bezpośrednio po rozdz. II. W tym bowiem rozdziale, największym objętościowo, Autor charakteryzuje podstawowe definicje legalne i pojęcia charakterystyczne dla prawodawstwa antymonopolowego, a także przesłanki i instrumenty prawne służące ograniczaniu konkurencji.

Pracę kończy podsumowanie zawierające syntetyczne wnioski końcowe pracy.

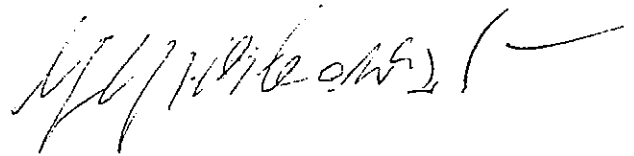
III. Autor posłużył się przy pisaniu pracy metodą prawną - dogmatyczną, którą sam określa jako językowo - logiczną analizę tekstu prawnego. W swych rozważaniach posługiwał się też często metodą wykładni funkcjonalnej (celowościowej), tj. wspomnianą wyżej ekonomiczną analizą obowiązującego prawa, co w odniesieniu do tego tematu było konieczne i w pełni uzasadnione. Przystudiował i sumiennie wykorzystał w pracy bogatą literaturę przedmiotu, zarówno krajową, jak w większym jeszcze stopniu obcojęzyczną (łącznie - 266 pozycji!). Wykazał również gruntowną znajomość oraz biegłość wykładni tych źródeł prawa unijnego, które dają Komisji podstawę do oceny i ewentualnej ingerencji antymonopolowej w sferę porozumień dystrybucyjnych (przepisy traktatowe - aktualnie TFUE, cztery rozporządzenia z roku 2010 oraz jedno z 2014, wreszcie - wytyczne Komisji dot. ograniczeń wertykalnych). Doktorant przystudiował również i wykorzystał bogate orzecznictwo TSUE (wcześniej ETS i Sądu Pierwszej Instancji) dotyczące omawianej problematyki.

Rozdz. VIII. *Podsumowanie i wnioski* zawiera ujęte w formie skompromowanej wnioski cząstkowe, zamykające wcześniejsze rozdziały. Autor pokazuje również, w jakim zakresie dokonana przez niego analiza różnych typów porozumień dystrybucyjnych potwierdza trafność sformułowanej we *Wstępie* hipotezy badawczej. Na wysoką ocenę zasługuje również strona językowa oraz redakcyjno-dokumentacyjna pracy. Rozprawa napisana jest na ogół dobrym stylem, a wywody Autora dotyczące niekiedy skomplikowanych problemów prawnych są w zdecydowanej większości jasne i logiczne. Doktorant wykazał się też dużą rzetelnością w dokumentowaniu swoich wywodów materiałem źródłowym powoływanym w przypisach.

IV. Konkluzja

Rozprawa mgr Fabiana Elżanowskiego pt. „Ograniczenia wertykalne w handlu elektronicznym”, zarówno ze względu na trafny wybór tematu oraz jego oryginalne ujęcie, dobry poziom prowadzonych badań oparty na gruntownej znajomości reguł prawa i polityki antymonopolowej Unii Europejskiej, rzetelność dokumentacyjną, sprawnie opanowany warsztat badawczy w zakresie stosowania metody analizy prawną-dogmatycznej oraz metody ekonomicznej analizy prawa, wreszcie - jasny i precyzyjny język, zasługuje w moim przekonaniu na jednoznacznie pozytywną, wysoką ocenę.

Przedstawione wyżej uwagi pozwalają stwierdzić, że recenzowana rozprawa w pełni odpowiada wymogom określonym w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, dając pełną podstawę dla dopuszczenia Pana mgra Fabiana Elżanowskiego do dalszych czynności przewodu doktorskiego. Dodam, iż w mojej ocenie recenzowaną rozprawę doktorską autorstwa mgra ~~Fabiana~~^{Fabiana} Elżanowskiego pt. „Ograniczenia wertykalne w handlu elektronicznym” można zaliczyć do prac bardzo dobrych, a nawet wyróżniających się, i właśnie jako taką chciałbym ją rekomendować.

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'M. W. W. W. W. W. W.', followed by a horizontal line.